

Odprta polemika (prof. dr. Tom Turk, profesor na biotehniški fakulteti UL)

Delo, 30-10-2009

Z doktorjem Bučarjem se ne strinjam

Z vsem dolžnim spoštovanjem do staroste slovenske politike dr. Franceta Bučarja in tudi do drugih, ki se mu trudijo prikimavati, si upam povedati, da se z njimi ne strinjam.

Spor s Hrvaško zaradi meje in drugih nerešenih vprašanj se namreč vleče predolgo in zamrznitev tega reševanja ne bi prinesla ničesar, razen nadaljnjih preprirov, poglobljanja problemov in kontinuiranega delanja megle, iz katere se slišijo pretežno le glasovi drugorazrednih politikantov z obeh strani meje. Na koncu tega »zamrznjenega« obdobja bi bili spet tam, kjer smo že od vsega začetka, pred nerešenim sporom, ki ga bo nekoč nekdo pač moral rešiti. Za rešitev pa je poleg ustrezne modrosti treba imeti tudi pogum, in vsi vemo, da je ta pogum politične narave.

Osemnajst let je dolga, predolga doba, v kateri se, razen dokaj smelega poskusa sporazuma pokojnih premierov Drnovška in Račana, ni zgodilo nič omembe vrednega. Sporazum so zminirali Hrvati, pa tudi na naši strani so ga sprejeli bolj ali manj s figo v žepu. Drugih resnih poskusov ni bilo, razen nenehnega vreščanja populističnih politikantov in njihovih zvestih pribočnikov tako z desne kakor z leve, spremljajoče medijske vojne in zastrupljanja odnosov, ki so prihajali z obeh strani meje. Zakaj se v osemnajstih letih ni rešilo nič in zakaj so se odnosi med »prijateljskima« državama kar naprej slabšali, je treba vprašati tiste, ki so v vseh teh letih vladali Sloveniji in Hrvaški. Simptomatično je, da so imeli cel kup idej, kako bi bilo po njihovem treba rešiti vprašanje meje, a le takrat, ko so bili v opoziciji, ko so bili na oblasti, pa prav nobene. Kot da bi jim ideje in vse rešitve kar na lepem izpuhtele iz glave prav v tistem trenutku, ko so zmagali na volitvah.

Če se omejim le na slovensko stran in premislim o vlogi nekaterih zdaj zelo glasnih politikov, se lahko na primer vprašam, kako je k reševanju mejnega vprašanja pripomogel Marjan Podobnik, ko je bil podpredsednik vlade? Kako je to vprašanje reševal Janez Janša, ko je štiri leta krmaril našo državo? Kje je bil in kaj je v zvezi s tem postoril skoraj zimzeleni zunanji minister Dimitrij Rupel, človek za vse vlade? In ne nazadnje, kako se je tega vprašanja lotil prvi predsednik slovenskega parlamenta, dr. France Bučar? Takrat so bile razmere glede reševanja vprašanja razmejitve med novima državama verjetno bolj ugodne, da bi jih rešili v prid Slovenije, pa se ne tedaj ne kasneje to ni zgodilo.

Ničen izplen osemnajstih let

Skratka, v osemnajstih letih smo sprejeli nič koliko deklaracij, bilo je kar nekaj skupnih predsedniških modrovanj, sestankov na najvišji ravni, da o tistih na nižji ne govorimo. Bile so parlamentarne komisije in meddržavne komisije, polne strokovnjakov za mednarodno pravo, ki niso dosegle prav nič, razen tega, da so si nekateri od njih lepo napolnili žepe. Celoten izplen je bil in ostal ničen, prav zato, ker je bil vsak, prav vsak, trdno vkopan na svojem bregu in ni hotel popustiti niti za ped. Pri tem pa vsi dobro vemo, da je politika umetnost možnega. In mejno vprašanje je v prvi vrsti imanentno politično vprašanje.

Naj mi dr. Marko Pavliha ne zameri, da mu kot laik, ki se na mednarodno pravo ne spozna, postavim preprosto vprašanje. Kako bi svoje zamisli, ki jih je obelodanil v Delu, implementiral v praksi? Naj mi odgovori le na eno samo, kako bi drugo stran, torej Hrvaško, prisilil, da se bo odrekla južni obali Piranskega zaliva in tako zagotovila Sloveniji posest in integriteto celotnega Piranskega zaliva? Ni namreč primera na svetu (toliko se pa le spoznam na mednarodno pomorsko pravo, saj sem se iz modrovanj strokovnjakov tudi sam nekaj naučil), kjer bi ena država imela obalo, druga pa morje tik ob njej. Če nič drugega, bi takšna rešitev pomenila, da se zaradi vsakodnevnega plimovanja morja meja dvakrat na dan pomika v poprečju enkrat za dva metra navzgor, drugič za dva metra navzdol. Iz vseh dosedanjih pogajanj je menda jasno, da nam Hrvati niso bili pripravljeni odstopiti niti morja (za stik z ali prehod v mednarodne vode), kaj šele kopnega. Odgovor na to vprašanje bi zato res rad slišal.

Za uresničitev naših interesov, spoštovani politiki in pravni strokovnjaki, imamo le dve možnosti. Obe sta dobro znani, pa doslej sploh nista bili omenjeni. Prvo na Balkanu dobro poznamo, a zdi se, da je vaš spomin zelo kratek. Imenuje se vojna, zasedanje teritorija in vse grdobije, ki spadajo zraven. Najbrž vsi vemo, da to ni civilizirana rešitev, vsaj ne med dvema »prijateljskima« državam. Poleg tega se vojne, kjer navadno ni zmagovalca (kakor ga tudi tukaj ne more biti), spet končajo s pogajaji, ki ponavadi vodijo v neko ne nujno ugodno rešitev, dogovorjeno in temelječo na kopici nepotrebnih žrtev in človeških usod. Druga možnost, ki jo tudi vsi poznate, je kompromis. Za kompromis sta potrebna dva, ki morata imeti pogum, da ga skleneta. Dva, ki morata prevzeti breme odgovornosti. Ovacij ne bosta deležna, za podporo lahko računata le na tiste, ki ne iščejo drobnjakarskih politikantskih koristi, politične všečnosti in medijske odmevnosti.

Nujna je kompromisna rešitev

Kar koli si že mislimo o Borutu Pahorju in njegovih potezah, bi bilo prav, če že ne modro, da v resnem poskusu reševanja problema, ki obremenjuje obe državi in predvsem odnose med navadnimi državljani, podpremo njegova prizadevanja. Zavedati se moramo, da optimalne rešitve, ki bi upoštevale vse slovenske interese, ne bomo dosegli. Tu ne gre za defetizem, pač pa za upoštevanje politične realnosti. Saj se vendar ne pogajamo sami s seboj, temveč s Hrvaško, ki ima diametralna, nešteto krat izpričana nasprotna stališča, in, priznajmo, tudi precej bolj večjo diplomacijo od naše. Kompromisna rešitev je torej nujna, saj bomo le tako presekali ta gordijski vozal zameštranih neumnosti, ki smo jih sproducirali skozi dve desetletji »reševanja« mejnega spora s sosednjo državo.

Za konec še nekaj o »nacionalnih«, tudi »življenjskih« in kar je še podobnih »usodnih« interesov, ki se pojavljajo v naših medijih. Pa tudi o njihovi domnevni izdaji ter prodaji svete slovenske zemlje in morja, ki jo Pahorju vneto podtikajo prvaki opozicije ob asistiranju raznih civilnih zavodov, in, žal, tudi ob pritrjevanju nekaterih učenih in spoštovanih glav. **Bogokletno izjavljam, da je meni prav malo mar, ali bomo imeli en kvadratni kilometer Piranskega zaliva več ali manj, skrbi pa me, kaj bo v njem.** Zanima me, kakšno bo njegovo ekološko stanje, ali bodo v njem še plavale ribe iz hrvaškega morja v slovensko in nasprotno. Skrbi me, ali bo v Tržaškem zalivu plinski terminal, ki lahko brezmejno onesnaži celoten zaliv s Piranskim vred. Skrbi me, da lahko ena sama nesreča z izlitjem nafte v severnem Jadranu povzroči neizmerno ekološko katastrofo. Ta vprašanja so bistvena in bi morala biti v jedru resničnih nacionalnih interesov ne samo Slovenije, ampak tudi Hrvaške in Italije.

Spopad »nacionalnih interesov« je zanimiv tudi z vidika manjšin. V Istri ni ogrožene slovenske manjšine, sta pa v Italiji in na Koroškem, pa se do teh manjšin in njihovih problemov obnašamo dokaj brezбриžno in mačehovsko. Ve se, zakaj, Italija in Avstrija sta vendarle spoštovani članici EU in ne gre ju preveč dražiti, proti Hrvaški pa moramo svojo tamkajšnjo nemoč kompenzirati in napejati mišice v skladu z našim »nacionalnim interesom«. Ali ni vendar največji nacionalni interes v odnosu s Hrvaško, da kot sosedi živimo v miru, da trgujemo, da omogočimo čim več medsebojnih človeških tokov, da v časopisih ne pljuvamo drug po drugem, da skrbimo za skupno dobro, predvsem za okolje in naravo, da skratka res živimo kot državljani in državljanke dveh prijateljskih držav, ki bosta nekoč v evropskem duhu odpravili tudi fizične meje, glede katerih se zdaj tako prerekata.

Nacionalni interes ne more biti nekaj hektolitrov morja.

Ker brez hitre in končne rešitve mejnega vprašanja vsega zgoraj naštetega ne more biti, je nereševanje tega vprašanja in vzdrževanje nekakšnega statusa quo v neposrednem nasprotju z našimi nacionalnimi interesi. **Ultimativni nacionalni interes ne more biti nekaj hektolitrov morja več ali manj, ampak splošno dobro državljanov in državljanek Republike Slovenije.** In kaj smo naredili za ta nacionalni interes vseh dveh milijonov, kolikor nas je? Pokojninska blagajna se sesuva, javno zdravstvo in zdravstveno varstvo šepata na vseh koncih, delavci so brezpravni in jih mečejo na ceste kakor izrabljene cunje, tajkuni bogatijo, sodišča ne delujejo, v šolstvu neprestano eksperimentiramo, v vsaki vasi ustanavljamo univerze in produciramo kup študentov, ki študirajo leta in leta, na koncu pa ne dobijo dela, za katero so se usposabljali.

Nacionalni interes Slovenije je zato lahko le eden, to pa sta blaginja in zadovoljstvo vseh njenih prebivalcev ter občutek, da v državi in družbi vladajo pravo, elementarni razum in pravičnost. Za to pa smo naredili bore malo in zdi se, da se nacionalni interes kaže le še v populizmu dvomljive sorte, ki vedno igra le na emotivne strune, a nikoli ne ponudi racionalnih rešitev.

Zaradi navedenega podpis arbitražnega sporazuma podpiram, ker je skrajni čas, da mejno vprašanje rešimo. Verjamem, da bo rešitev pravična za ene in za druge, da bomo enkrat za vselej to vprašanje spravili z dnevnega reda in se posvetili resničnim problemom, ki tarejo državljane obeh držav.